

PIRMAS SKYRIUS

— **D**ėmesio! – pasigirdo balsas, lyg obojus būtų staiga pagavęs tarti žodžius. – Dėmesio! – tęsė tuo pačiu aukštu, nosiniu vienatoniu. – Dėmesio!

Dryksojės lyg numirėlis sausuose lapuose – susivėlęs, groteskiškai paišinu, mėlynėmis išpuoštu veidu, apiplyšusiais, suskretusiais drabužiais – Vilas Farnabis krūptelėjęs nubudo. Tai Moli jį šaukia. Metas keltis. Metas taisytis. Kad nepavėluotų į darbą.

– Ačiū, mieloji, – tarė jis ir atsisėdo. Dešinių kelį pervėrė aštrus skausmas, gėlė, sopėjo nugarą, rankas, kaktą.

– Dėmesio. – reikalavo balsas tiksliai tuo pačiu tonu. Pasirėmęs ant alkūnės, Vilas apsidairė ir sumišęs išvydo ne savo Londono miegamojo pilkus apmušalus ir geltonas užuolaidas, bet laukymę tarpu medžių, ilgus šešėlius, driekiamus miške ankstyvos ryto šviesos.

– Dėmesio?

Kodėl jis sako „dėmesio“?

– Dėmesio, dėmesio! – atkakliai kartojo balsas, – kaip keistai, kaip beprasmiškai!

– Moli? – šūktelėjo jis. – Moli?

Šis vardas tarsi atvėrė langą jo galvoje. Staiga su klaikiai pažįstamu kaltės jausmu paširdžiuos vėl užuodė formaldehido tvoską, išvydo prieky jo žaliu koridoriumi skubančią nedidukę mitrią

sesutę, girdėjo jos iškrakmolytų drabužių gurgždesį. „Penkiasdešimt penktas numeris“, – tarė ji ir sustojusi atvėrė baltas duris. Jis žengė vidun, o ten, ant aukštos baltos lovos, buvo Moli. Moli pusiau tvarsčiais užvyturiuotu veidu, žiojinčia atkarusios burnos juoduma. „Moli, – pašaukė jis. – Moli...“ Paskui jo balsas nutrūko, ir jis jau verkė, meldė: „Brangioji!“ Atsakymo nebuvo. Iš juodos burnos gelmės atšvokštė greitai, paviršiniai kvėptelėjimai, taip garsiai – kvėpt, kvėpt. „Brangioji, brangioji...“ Ir staiga ranka, kurią jis laikė, akimirką atgijo. Paskui vėl sustingo.

„Tai aš, Vilas, – kalbėjo jis, – Vilas.“

Pirštai darsyk krustelėjo. Lėtai, ir tam, regis, prireikė didžiausių pastangų, jie apkabino jo pirštus, spustelėjo, bet tuoj vėl suglebo negyvi.

– Dėmesio! – ragino ne žmogaus balsas. – Dėmesio!

Įvyko avarija, skubiai nusiramino jis. Kelias šlapias, mašina čiūžtelėjo už eismo juostas dalijančios linijos. Tokie dalykai nutinka kasdien. Laikraščiai jais mirgėte mirga, pats tokių žinių yra rašęs tuziniais. „Žuvo motina su trim vaikais, kaktomuša susidūrę su...“ Tačiau šįkart įvyko visai kas kita. Jis puikiai žinojo, kad kai ji paklausė jo, ar dabar tikrai viskas, jis atsakė taip; žinojo, jog netruko nė valandos, kai po paskutinio gėdingo pokalbio Moli išėjo į lietu, ir ją, mirštančią, jau vežė greitoji.

Jis nė nepažvelgė į ją, pasisukusią eiti, nedrįso žiūrėti. Nuogaštavo darsyk nepakelsiąs išblyškusio kenčiančio veido vaizdo. Ji pakilo nuo kėdės, lėtai yrėsi per kambarį – lėtai keliavo iš jo gyvenimo. Gal derėtų ją pašaukti, paprašyti atleidimo, pasakyti jai, jog vis dar myli? Ar jis kada nors ją mylėjo?

Šimtąjį kartą kalbos garsus artikuliuojantis obojus paragino jį atkreipti dėmesį.

Taip, ar jis kada nors tikrai ją mylėjo?

„Sudieu, Vilai, – atsklido jos šnabždesys, kaip tąsyk, kai ji atsisuko nuo slenksčio. Tuomet ji tai ištarė – pašnabždomis, iš širdies gilumos: „Aš tave tebemyliu, Vilai, kad ir kas nutiktų.“

Dar akimirka, ir beveik negirdimai paskui ją užsivėrė buto durys. Tyliai klekstelėjo užraktas, ir jos neliko.

Jis pašoko, pribėgo prie durų, atlapojo jas, klausėsi ant laiptų tolstančių žingsnių. Kaip vėlė gaidgystėje, ore tirpdamas plū-kavo vos juntamas pažįstamų kvėpalų aromatas. Jis vėl užvėrė duris, žengė į savo pilkai geltoną miegamąjį ir pažvelgė pro langą. Praėjo kelios sekundės, ir išvydo ją žengiant šaligatviu, lipant į automobilį. Išgirdo šaižų starterio kalimą, vieną, dukart, paskui sužžė motoras. Gal jam praverti langą? „Luktelk, Moli, luktelk!“ – vaizdavosi šaukiąs. Bet lango neatidarė, automobilis truktelėjo, pasuko už kampo, ir gatvė ištuštėjo. Per vėlu. Per vėlu, dėkui Dievui! Pakartojo bjaurus pašaipus balsas. Taip, ačiū Dievui! Bet paširdžiuos graužė kaltės kirmis. Jis gailavo ir krintosi, bet ir gailaudamas jautė baisūno džiugesį. Kažkas žemas ir gašlus, kažkas brutalus, svetimas ir bjaurus – ir tai jis pats – pakiliai galvojo, kad dabar nebeliko nieko, kas trukdys jam gauti, ko geidžia. O geidė jis kitokio kvapo, jauno kūno šilumos ir stamantrumo.

– Dėmesio! – priminė obojus.

Taip, dėmesio Babs miegamajam, prisigėrusiam muskuso kvapo, su žemuogių rausvumo niša ir pora langų, atsiveriančių į Čering Krosą, atlapų kitapus gatvės pernakt mirksinčiai „Porterio džino“ neono šviesai. Karališkai raudonas džinas – ir dešimtį sekundžių niša virsdavo Šventąja Širdimi, dešimtį stebuklingų minučių nutviektas veidas taip arti jo švytėdavo lyg serafimo, nelygint perkeistas vidinės meilės ugnies. Paskui stodavo dar gilesnis perkeitimas tamsa. Vienas, du, trys, keturi... Dieve,

padaryk, kad tai tęstuš amžinai! Bet, suskaičiavus iki dešimties, elektrinis laikrodis negaišdamas įjungdavo kitą apreiškimą – tik šįsyk jau mirties, Esminio Siaubo, nes šviesa išsižiebdavo žalia, ir dešimtį vimdančių sekundžių Babs rausvoji niša virsdavo dumblo įščiomis, o pati ant lovos tįsanti Babs – lavono spalvos pamėkle, tampoma pomirtinės epilepsijos. Kai „Porterio džinas“ skelbdavo apie save žaliai, būdavo sunku pamiršti, kas įvyko ir kas jis yra. Likdavo tik užsimerkti ir nerti, jei tik gali, gilyn į Kitą Pasaulį, kur karaliauja juslės, nerti įnirtingai, sąmoningai atsiduoti apmarišančiam siautuliui, kuriam Moli – Moli („Dėmesio“) sutvarstyta, Moli drėgname kape Haigeito kapinėse, – ir Haigeitas, žinoma, buvo toji priežastis, dėl kurios tekdavo užsimerkti kaskart, kai žalia šviesa Babs nuogybę paversdavo lavonu, – liko visada ir iki galo abejinga. Ir ne tik Moli. Vilas regėjo motiną, blyškia kaip kamėją, atsidavimo kančiai sudvasintu veidu, artrito subjaurotomis, nebe žmogaus rankomis. Motina ir už jos ratukų stūksanti jau aptukusi ir liulanti kaip šaltiena nuo jausmų, kurių niekada tinkamai neišreiškė visaverte meile, sesuo Modė.

– Kaip tu gali, Vilai?

– Tikrai, kaip tu gali, – ataidėdavo ašaringas, vibruojantis Modės kontraltas.

Atsakymo nebuvo. Tikriau, nebuvo tais žodžiais, kuriuos būtų galėjęs ištarti jų akivaizdoje, kuriuos ištarus šios dvi kankinės: motina – nelaimingos santuokos, sesuo – dukteriško pamaldumo, būtų supratusios. Jokio atsakymo, išskyrus paties nepadoriausio mokslinio objektyvumo, neleistino atvirumo žodžius. Kaip jis galėjo tai padaryti? Galėjo, visų praktinių priežasčių buvo priverstas daryti, nes... nes Babs turėjo tam tikrų fizinių savybių, kurių Moli stigo, ir kartais elgėsi taip, kaip Moli būtų atrode tiesiog neįsivaizduojama.

Ilgai tvyrojo tylą, bet štai keistasis balsas vėl nusičiupo savąjį refreną.

– Dėmesio! Dėmesio!

Dėmesio Moli, dėmesio Modei ir motinai, dėmesio Babs. Staiga iš prisiminimų miglų ir sumaišties išniro dar vienas paveikslas. Babs žemuogių spalvos niša priglobė kitą svečią, o jos savininkės kūnas virpėjo nuo kažkieno kito glamonių sukeltos ekstazės. Be kaltės kirmino, dabar ir sielvartas gniaužė širdį, smaugė gerklę.

– Dėmesio!

Balsas priartėjo, sklido iš kažkur čia pat, iš dešinės. Jis pasuko galvą, bandė pasikelti, kad geriau matytų, bet ranka, rėmusi jo svorį, ėmė drebėti, paskui nusviro, ir Vilas vėl sukniubo ant lapų. Per daug išvargęs, kad galėtų dar ką nors prisiminti, ilgai tįsojo, prisimerkęs spoksojo į nusuvokiamą aplinkui plytintį pasaulį. Kur jis yra ir kaip, po paraliais, čia pakliuvo? Bet tai ir nėra taip svarbu. Kol kas niekas nėra taip jau svarbu, tik skausmas, šitas naikinantis silpnumas. Na bet vis tiek, grynai iš mokslinio smalsumo...

Antai šis medis, po kuriuo (dėl nežinomos priežasties), pasirodo, jis guli, ši pilkos žievės kolona, aukštai išsišakojanti saulės nutaškuotų šakų skliauto briaunomis, neabejotinai turėtų būti bukas. Bet tuomet – Vilas žavėjosi savo proto šviesumu ir logika – tuomet jo lapai negalėtų būti taip akivaizdžiai visžaliai. Ir kodėl buko šaknys turėtų taip keistai styroti žemės paviršiuje? O šie nesuvokiami mediniai kontraforsai, į kuriuos remiasi tariamasis bukas – iš kur *šie* čia išdygo? Staiga Vilas prisiminė savo mylimiausią blogiausios poezijos eilutę: „Kas palaiko, tu klausai, tomis blogomis dienomis mano protą?“* Atsakymas – sustingusi ekto-plazma, ankstyvasis Dali. Todėl čia tikrai negali būti Čilterno

* Anglų poeto, eseisto ir kultūrologo Matthew Arnoldo (1822–1888) eilėraštis „Draugui“ – apie Homerą. (Čia ir toliau – *vert. past.*)

bukmedžių giraitė. Neigė tai ir drugeliai, čiuožinėjantys tirštoje it sviestas saulėje. Kodėl jie tokie didžiuliai, neįmanomos ceruleumo spalvos arba juodi kaip aksomas, nusagstyti prašmatniais ratilais ir šlakeliais? Iš kaštoninės veriasi purpurinės žvaigždutės, sidabru nubarstyti smaragdai, topazai, safyrai.

– Dėmesio!

– Kas čia? – sušuko Vilas Farnabis, kaip vylėsi, garsiai ir grėsmingai, bet iš gerklės pasigirdo tik laibas, virpantis kvarktelėjimas.

Po to stoji ilga, regis, stingdančiai grėsi tyla. Iš ertmės tarp dviejų iš trejeto medžio kontraforsų akimirką kyštelėjo milžiniškas juodas šimtakojis, bet ir jis tuoj pat, dėliodamas pulką raudonų kojelių, pranyko kitame kerpėmis apaugusios ekto-plazmos plyšyje.

– Kas čia? – vėl krioktelėjo Vilas.

Kairėje krūmyne kažkas sušnareno ir staiga – kaip gegutė iš vaikų kambario laikrodžio – kyštelėjo didelis sulig kuosa juodas paukštis, tik jau aišku, tai nebuvo kuosa. Plastelėjo sparnais baltais galiukais, palėkė galelį ir nutūpė ant žemiausios nedidelio sudžiūvusio medžio šakos arčiau nei per dvidešimtį pėdų nuo tįsančio Vilo. Oranžiniu snapu, pastebėjo šis, po akimis – po pliką geltoną dėmelę, o kanarėlės geltonumo karoliai tankiai dengia jo galvą iš šonų ir sprando nuogo kūno peruku. Paukštis pakreipė galvą ir pažvelgė į jį pirma dešine, paskui kaire akimi. Tuomet išžiojo savo oranžinį snapą, iššvilpavo dešimt ar dvylika nemelodingų gaidų penkiatonėje gamoje, paskui lyg žagtelėjo ir priegiesmiu – *do do sol do* – tarė:

– Čia ir dabar, vyručiai, čia ir dabar.

Šie žodžiai jį tarsi pažadino, ir staiga jis viską prisiminė. Juk tai Pala, uždraustoji sala, kurioje niekuomet nesilankė joks žur-

nalistas. O dabar tikriausiai rytas po tos popietės, kai jam pakako paikumo vienam išplaukti iš Rendang Lobo uosto. Jis prisiminė viską – vėjyje išsiritusią baltą burę it didžiulį magnolijos žiedlapį, vandenį, žyrantį iš po laivo pirmagalio, ant kiekvienos bangos keteros žibančius deimantus, besiveriančias susiraukšlėjusio nefrito lomeles. O rytuose, kitoje sąsiaurio pusėj, viršum Palos vulkanų stūksojo stebuklingos, baltos debesų skulptūros. Prie vairalazdės jis pagavo save dainuojant – pagavo, nors negalėjo patikėti tuo, kad jaučiasi tiesiog laimingas.

– *Trys-trys – tai varžovai*, – deklamavo jis vėjui. – *Du-du – skaitaveidžiai berniukai, žaliais apdarais, oho; vienas – tai vienas ir vienas sau...**

Taip, vienas sau. Vienas sau ant didžiulio jūros brangakmenio.

– *Ir toks bus amžinai.*

Ir po to, suprantama, nutiko tai, dėl ko jį buvo įspėję visi atsargūs ir patyrę buriuotojai. Kur nebuvęs, šoko juodas viesulas, pagavo lyg paklaikę siausti vėjas ir lietus, ir bangos...

– Čia ir dabar, vyručiai! – skandavo paukštis. – Čia ir dabar.

Tačiau užvis keisčiausia, kad jis guli čia, mintijo Vilas, po medžiais, o ne ten, Palos sąsiaurio dugne, ar dar blogiau – ištiškęs uolų papėdėje. Mat net tada, kai jam per stebuklą pavyko išvingiuoti savo skęstantį laivelį tarp dūžtančių bangų ir priglausti jį vieninteliame smėlio paplūdimyje šioje mylių mylias besidriekiančioje uolingoje pakrantėje, tai dar buvo ne pabaiga. Aplinkui stūksojo stačios uolos; tačiau pačiam užutekio įlinkime žiojėjo status tarpekis, kuriuo skaidriais kriokliais almėjo žemyn upeliūkštis, o pilko kalkakmenio tarpusieny stiebėsi medžiai ir krūmai. Šešis ar septynis šimtus pėdų teko kabarotis avint

* Sena anglų daina – skaičiuotė.

sportbačiais, o kur tik galėjo įremti koją, apavas slyščiojo nuo vandens. O paskui, Dieve mieliausias! Tos gyvatės. Juoda apšivijo šaką, kurios įsitvėręs jis traukėsi aukštyn. Vos po kelių minčių kita, didžiulė, žalia, šast susirangė ant kyšulio, kur buvo bestatęs koją. Šį jo išgąstį nustelbė nepalyginamai šiurpesnis. Išvydęs gyvatę, jis krūptelėjo, staiga atitraukė koją – ir dėl neapgalvoto judesio prarado pusiausvyrą. Pykinančiai ilgą akimirką, su siaubu suvokdamas, jog tai pabaiga, paplasnojo ant kraštelio – ir nukrito. Mirtis, mirtis, mirtis. Ir tuomet, girdėdamas skylant medį, pakibo ant nestoros medžio šakos – apsibraižęs veidą, kraujuojančiu sumuštu dešiniuoju keliu, bet gyvas. Nors viską sopėjo, jis vėl kopė. Mirtinai plėšė kelį, bet kopė. Kito pasirinkimo nebuvo. Ir tuomet ėmė temti. Galop jis kopė veik tamsoje, lipo vedamas tikėjimo, iš nevilties.

– Čia ir dabar, vyručiai! – šūkalojo paukštis.

Bet Vilas Farnabis nebuvo nei čia, nei dabar. Jis buvo ten – ant uolos, jis buvo tada – tą šiurpią kritimo akimirką. Po kojom šnarėjo sausi lapai, jį krėtė drebulys. Įnirtingai ir nesuvaldomai purtė nuo galvos iki kojų.